

بررسی آراء مفسر بزرگ آیت الله نجفی در تفسیر انوار درخشان (تطبیق با آراء علامه)

نانسی ساکی^۱ - کوثر ساعدی^۲

۱- استادیار دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران، tooba1363@yahoo.com
۲- دانشجوی کارشناسی رشته علوم قرآن و حدیث، دانشگاه شهید چمران اهواز، Kosar.saedi75@gmail.com

چکیده

سید محمد حسینی همدانی فرزند میرسید علی عرب، از اندیشمندان جهان اسلام و قرآن پژوهان معاصر است که آرای قرآن شناختی او همواره مورد توجه دانشمندان و محققان در حوزه قرآن شناسی بوده است. مهم ترین اثر وی انواردرخشان در تفسیر قرآن، تفسیر فارسی همه قرآن است. مطابق آنچه خود او گفته، توجه فراوانی به اخبار و روایات تفسیری اهل بیت (ع) در تفسیرش داشته است. هر چند که وی به روش تفسیر قرآن به قرآن نیز توجه داشته است. مهم ترین مبانی و اصول قرآن شناختی او در این تفسیر عبارتند از: ۱. نقل اخبار و روایات اهل بیت (ع) ۲. ذکر توضیحات لغوی و نحوی ۳. بیان برخی لطایف و اشارات، که گاهی با عبارت هایی پیچیده و با استفاده از اصطلاحات و تعبیرهای اهل معنا و معرفت، آیات را تفسیر کرده است، البته همین ویژگی تفسیری موجب شده که بهره گیری این تفسیر به گروهی خاص اختصاص یابد. ۴. ترجمه ی تفسیری آیات که از محسنات این تفسیر می باشد. در این پژوهش آراء و اندیشه های این مفسر تحلیل و بررسی می گردد.

واژگان کلیدی: آقانجفی، انوار درخشان، آراء تفسیر همدانی، عرفان، فلسفه.

مقدمه

پرداختند. از جمله آثار ایشان کتاب انوار درخشان در تفسیر قرآن، پرتوی درخشان از اصول کافی، معاد جسمانی و روحانی و مسیحامزده مهدی موعود را می توان نام برد.

آیت الله حسینی همدانی پس از سال ها تعلیم و تلمذ در ۱۵ جمادی الاول سال ۱۴۱۷ ه.ق مصادف با ۸ مهر ۱۳۷۵ ه.ش در شهر همدان وفات نمودند و پیکر مطهرشان در دارالزهد حرم امام رضا (ع) به خاک سپرده شد. [۲]

معرفی کتاب انوار درخشان در تفسیر قرآن

مهمترین و معروف ترین اثر به جا مانده از آیت الله نجفی همدانی، کتاب انوار درخشان در تفسیر قرآن می باشد که در فاصله سال های ۱۴۰۴-۱۳۸۰ ه.ق، یعنی در طی ۲۴ سال در ۱۸ مجلد نگاشته شد [۳] و در سال ۱۳۸۰ ه.ش به اهتمام محمد باقر بهبودی در تهران انتشار یافت. [۴] کتاب انوار درخشان تفسیر تمامی آیات قرآن کریم به زبان فارسی را شامل می شود ولی ترکیب عبارات عربی و اصطلاحات فلسفی و عرفانی سبب انحصار مخاطبین این کتاب به قشر خاصی چون افراد حوزوی و اهل فن و آشنا با ادبیات عرب و علوم اسلامی شده است. [۵]

آیت الله نجفی در مقدمه ی این تفسیر به مباحث علوم قرآنی نپرداخته اند و تنها اشاراتی به عظمت جایگاه قرآن کریم در میان مسلمانان و سند حقانیت دین اسلام و موبدی بر کتب آسمانی گذشتگان چون یهود و نصاری و لزوم آموزش قرائت قرآن به فرزندان و بحث کیفیت نزول قرآن اشاره نموده اند. [۶]

۱-۱ - ساختار تفسیر انوار درخشان

آیت الله سید محمد حسینی نجفی همدانی فقیه و مفسر امامی، متولد سال ۱۳۲۲ ه.ق در نجف اشرف می باشند؛ پدرشان سید علی عرب از علمای شهر همدان بوده اند که سالیان متمادی را در شهر نجف جهت کسب علم گذرانده اند، و پس از سال ها تلمذ در محضر بزرگانی چون آیت الله ملا حسینقلی همدانی و آقاسید احمد کربلایی و دیگر بزرگان در سال ۱۳۳۰ ه.ق همراه با خانواده به شهر همدان رجوع نمودند. بعد از گذشت ۱۳ سال فرزند دلبندها آقاسیدمحمد راجهت آراسته شدن به زیور علم و دانش راهی شهر نجف نمودند.

آقا نجفی در طی سال های حضور در نجف اشرف سخت کوشانه به مطالعه و بحث جهت طی مدارج علمی پرداختند و با بزرگانی چون مرحوم آیت الله طباطبایی، مرحوم آیت الله میلانی، آیت الله خویی، آقا سید محمد تقی نخجوانی، آقا شیخ عماد رشتی و آقاسید صدرالدین جزایری حشرو نسر داشتند و آنها را در شمار بهترین دوستان خود می دانستند.

تلمذ در محضر اساتیدی چون میرزای نائینی، محمد حسین غروی اصفهانی، سید حسین بادکوبه ای، آیت الله محمد حسین کمپانی بارقه های علم را چنان در وجودشان نمایان ساخت که سبب شد آیت الله نائینی مسئولیت کتابت دروس در آخرین دوره ی تدریس اصول خود را به ایشان محول نماید. ایشان در طی هفت یا هشت سال در دوره ی اصول آیت الله نائینی حضور داشتند و به نوشتن دروس مشغول بودند. [۱]

آقا سید محمد پس از طی مدارج علمی در سال ۱۳۲۷ ه.ش به همدان رجوع نمودند و به تالیف و تدریس و امامت نماز جماعت